

Innst. 307 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument nr. 12:18 (2007–2008)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Vera Lysklætt og Odd Einar Dørum om ny § 100b og ny § 100c i Grunn- loven (om privatlivets fred og personopplysnin- ger)

Til Stortinget

Sammendrag

Ovennevnte grunnlovsforslag som er fremmet av Vera Lysklætt og Odd Einar Dørum gjelder vern av privatlivets fred og personopplysninger.

Forslagsstillerne viser til at vern om en privat sfære er grunnleggende i et liberalt demokrati. Frihet forutsetter at hvert menneske vernes mot utilbørlige inngrep i privatlivet, og mot registrering og overvåking som ikke fremtrer som strengt nødvendig. Demokrati forutsetter at det i siste instans er borgerne som kontrollerer staten, ikke staten som kontrollerer borgerne.

Forslagsstillerne viser videre til at personvernbegrepet er sammensatt og rommer mange ulike interesser og verdier. Personvern innebærer først og fremst beskyttelse av hjem og privatsfære. Men personvern gjelder også i stor grad beskyttelse mot utilbørlig elektronisk behandling og bruk av personopplysninger. Forslagsstillerne mener at det i vår tid er sterkt behov for omsider å etablere grunnlovsbeskyttelse for begge disse sidene av personvernet.

Både medieutviklingen og utviklingen i det offentlige virksomhet, derunder i forbindelse med bekjempelsen av terror, har gjort vernet for privatsfæren stadig mer prekær. Ved behandlingen av den nye § 100 i Grunnloven om ytringsfrihet mv. i september 2004 anmodet Stortinget om å få spørsmå-

let om grunnlovsfesting av vern for privatlivet utredet. Det er på høy tid at spørsmålet nå bringes ut av dødvannet.

Forslagsstillerne viser til at det i de siste 25 årene har vært et vedvarende, økende press for å gjøre det enklere å samle, bruke og oppbevare personopplysninger. Den teknologiske utviklingen gjør personopplysninger både mer tilgjengelig og mer utsatt for misbruk. Vi legger stadig fra oss flere elektroniske spor og personlige kjennetegn blant annet via telekommunikasjon, betalingsformidling og ved å bruke personnummeret vårt. Det store tilfanget av nye nettmedier gjør også at vi i mye større grad enn tidligere legger fra oss elektroniske spor. Mengden av disse enkeltsporene kan danne et mønster, og dagens teknologi gjør det svært enkelt å finne og misbruke informasjon om andre.

I de fleste moderne konstitusjoner finnes det bestemmelser om vern om privatsfæren, og bestemmelser om beskyttelse av personopplysninger er på vei inn. Det er etter forslagsstillerens syn viktig at disse verdier også i Norge bringes opp på samme nivå i hierarkiet av rettsregler som bl.a. bestemmelsene om ytrings- og informasjonsfrihet. Dette kan bare skje gjennom grunnlovsfesting.

Personvernet reguleres i dag av blant annet straffelovens bestemmelse om ærekrenkelse og privatlivets rett til fred. Til dette kommer bestemmelsene i personopplysningsloven, helseregisterloven, lov om elektronisk kommunikasjon og loven om Schengen informasjonssystem (SIS).

Ifølge The Privacy and Human Rights Report for 2007 preges Norge av systematisk mangel på personvernssikring. Forslagsstillerne finner det bekymringsfullt at dagens grunnlov i denne forbindelse ikke er tilpasset den teknologiske utviklingen og at personvernet ikke er godt nok ivarettatt.

Til tross for at personvern er regulert i en rekke lover, mener forslagsstillerne at personvernet i dag ikke har den rettslige tyngden som slike grunnleggende rettigheter fortjener og som bare en grunnlovsfesting vil kunne gi.

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«I – Privatlivets fred

Alternativ 1 A:

Ny § 100 b skal lyde:

Enhver har rett til respekt for privatliv og hjem.

Alternativ 1 B:

Ny § 100 b skal lyde:

Enhver har Ret til Respekt for Privatliv og Hjem.

Alternativ 2:

Ny § 100 a:

Som alternativ 1 A eller 1 B.

II – Personopplysninger

Alternativ 1 A:

Ny § 100 c skal lyde:

Enhver har rett til beskyttelse av personopplysninger om seg selv, til innsyn i slike opplysninger og til om nødvendig å kunne korrigere innholdet. Slike opplysninger kan bare benyttes i samsvar med uttrykkelig angitte formål og på grunnlag av lov eller informert samtykke fra den opplysningene gjelder. De skal slettes når formålet ikke lenger er til stede.

Alternativ 1 B:

Ny § 100 c skal lyde:

Enhver har Ret til Beskyttelse af Personopplysninger om sig selv, til Indsyn i saadanne Oplysninger og til om nødvendig at kunne korrigere Indholdet. Saadanne Oplysninger kunne bare benyttes i Overensstemmelse med udtrykkelig angivne Formaal og paa Grundlag af Lov eller informert Samtykke fra den, Oplysningerne gjælde. De skulle slettes, naar Formaalet ikke længer er tilstede.

Alternativ 2:

Ny § 100 b:

Som alternativ 1 A eller 1 B.

Alternativ 3:

Ny § 100 a:

Som alternativ 1 A eller 1 B.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, Martin Kolberg og Marit Nybakk, fra Fremskrittspartiet, lederen Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Per-Kristian Foss, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, og fra Venstre, Trine Skei Grande, viser til Dokument 16 (2011–2012) – rapport fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven som ble avgitt til Stortingets presidentskap 19. desember 2011. Utvalget har utredet og fremmet forslag til en begrenset revisjon av Grunnloven, med det formål å styrke menneskerettighetenes stilling i nasjonal rett ved å gi sentrale menneskerettigheter grunnlovs rang. Rapporten ligger for tiden til behandling i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

I forbindelse med oppfølgingen av Menneskerettighetsutvalgets rapport må det foretas en samlet vurdering av menneskerettighetenes plass i Grunnloven.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Venstre, anser det derfor som lite hensiktsmessig å realitetsbehandle det foreliggende forslaget i Dokument nr. 12:18 (2007–2008) om grunnlovsfesting av privatlivets fred og personopplysninger nå.

På denne bakgrunn vil flertallet anbefale at forslaget ikke bifalles.

Komiteens medlem fra Venstre deler komiteens syn på at det må foretas en samlet vurdering av menneskerettighetenes plass i Grunnloven, i forbindelse med oppfølgingen av Menneskerettighetsutvalgets rapport. Dette medlem mener likevel at det er viktig at grunnlovsforslagene som ble fremmet i forrige periode, og som omhandler menneskerettigheter, får en vanlig og grundig vurdering av komiteen og av Stortinget.

Dette medlem viser til at det er et stadig og økende press for å samle, bruke og oppbevare personopplysninger. Dette medlem viser videre til at kontroll- og konstitusjonskomiteen under behandlingen av ny § 100 i Grunnloven i 2004 anmodet Stortinget om å få spørsmålet om grunnlovsfesting av privatlivet utredet (Innst. S nr. 270 (2003–2004)). Personvernkommisjonen konkluderte enstemmig i sin innstilling med at personvern og privatlivets fred bør grunnlovsfestes (NOU 2009:1 Individ og integritet). Dette medlem er derfor glad for at Menneskerettighetsutvalget i sin rapport om menneskerettigheter (Dokument 16 (2011–2012)) har drøftet og foreslått en grunnlovsbestemmelse om personvern.

Dette medlem mener personvernet i dag ikke har den rettslige tyngden som slike grunnleggende rettigheter fortjener og som bare en grunnlovsfesting vil gi. Dette medlem mener en grunnlovsfesting av privatlivets fred og personopplysninger vil forankre personvern som et tungtveiende hensyn og en grunnleggende rettighet i norsk rett. Dette medlem mener Stortinget bør signaliserer at retten til en privatsfære er en grunnleggende menneskerettighet og anbefaler på denne bakgrunn at forslag I alternativ 1B og forslag II alternativ 1B bifalles.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre:

Forslag 1

Dokument nr. 12:18 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Vera Lysklætt og Odd Einar Dørum om ny

§ 100b og ny § 100c i Grunnloven (om privatlivets fred og personopplysninger), forslag I alternativ 1B og forslag II alternativ 1B – bifalles.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 12:18 (2007–2008) – grunnlovsforslag fra Vera Lysklætt og Odd Einar Dørum om ny § 100b og ny § 100c i Grunnloven (om privatlivets fred og personopplysninger), samtlige alternativer – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 22. mai 2012

Anders Anundsen

leder

Per-Kristian Foss

ordfører

